

Vlaanderen
is landbouw & visserij

JAARRAPPORT SPERMACENTRA VARKENS 2021

21.11.2022

DEPARTEMENT
LANDBOUW
& VISSERIJ

www.vlaanderen.be/landbouw

JAARRAPORT
SPERMACENTRA
VARKENS 2021

21.11.2022

DEPARTEMENT LANDBOUW & VISSERIJ

Samenstelling

Departement Landbouw en Visserij

Auteurs

Elout Van Liefferinge

Hanne Geenen

Verantwoordelijke uitgever

Patricia De Clercq, secretaris-generaal

Lay-out

Departement Landbouw en Visserij

Druk

Vlaamse overheid

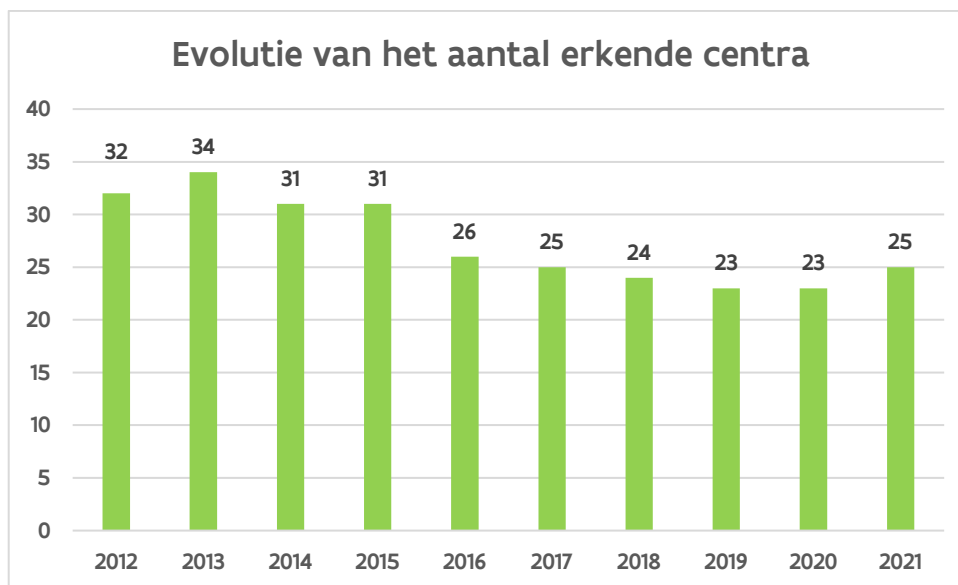
Aansprakelijkheidsbeperking

Dit rapport werd door het Vlaams Gewest met de meeste zorg en nauwkeurigheid opgesteld. Er wordt echter geen enkele garantie gegeven over de juistheid of de volledigheid van de informatie in deze brochure. De gebruiker van deze brochure ziet af van elke klacht tegen het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren, van welke aard ook, met betrekking tot het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

In geen geval zal het Vlaams Gewest of zijn ambtenaren aansprakelijk gesteld kunnen worden voor eventuele nadelige gevolgen die voortvloeien uit het gebruik van de via deze brochure beschikbaar gestelde informatie.

INHOUD

1	Inleiding.....	1
2	Spermacentra in Vlaanderen	1
3	Evolutie stapel donorberen.....	3
3.1	Aantal eindberen	5
3.2	Aantal zeugenlijnberen	7
4	Productie, aankoop en gebruik van dosissen.....	8
4.1	Resultaten over alle beren	8
4.1.1	Productie	8
4.1.2	Aankoop buitenland	10
4.1.3	Verkoop en gebruik op eigen bedrijf	11
4.2	Resultaten over de eindberen	12
4.2.1	Productie	12
4.2.2	Aankoop buitenland	14
4.2.3	Verkoop en gebruik op eigen bedrijf	15
4.3	Resultaten over de zeugenlijnberen	15
4.3.1	Productie	15
4.3.2	Aankoop buitenland	17
4.3.3	Verkoop en gebruik op eigen bedrijf	18
5	Belang van spermacentra voor de Vlaamse varkenshouderij	20
6	Rol van het Departement Landbouw en Visserij	23
7	Besluit: algemene tendensen.....	24

Figuur 1: evolutie van het aantal erkende centra in Vlaanderen

In 2021 was er één **spermaopslagcentrum voor varkens** erkend. Een opslagcentrum bewaart dosissen sperma die afkomstig zijn uit een erkend spermacentrum en die bestemd zijn voor de handel. Net als de erkende spermacentra moet het erkend spermaopslagcentrum een register van aankoop en verkoop bijhouden, een catalogus ter beschikking stellen van de kopers en hen op verzoek de nodige zoötechnische certificaten bezorgen. Vanwege het recht op privacy zijn er geen afzonderlijke cijfers vermeld over dit centrum.

De geografische spreiding van de wincentra volgens provincie is weergegeven in tabel 1. Bijna de helft van de actieve centra is gelegen in West-Vlaanderen. De overige centra zijn verdeeld over de rest van Vlaanderen. Oost-Vlaanderen en Antwerpen tellen respectievelijk 6 en 5 centra, Vlaams-Brabant en Limburg 1.

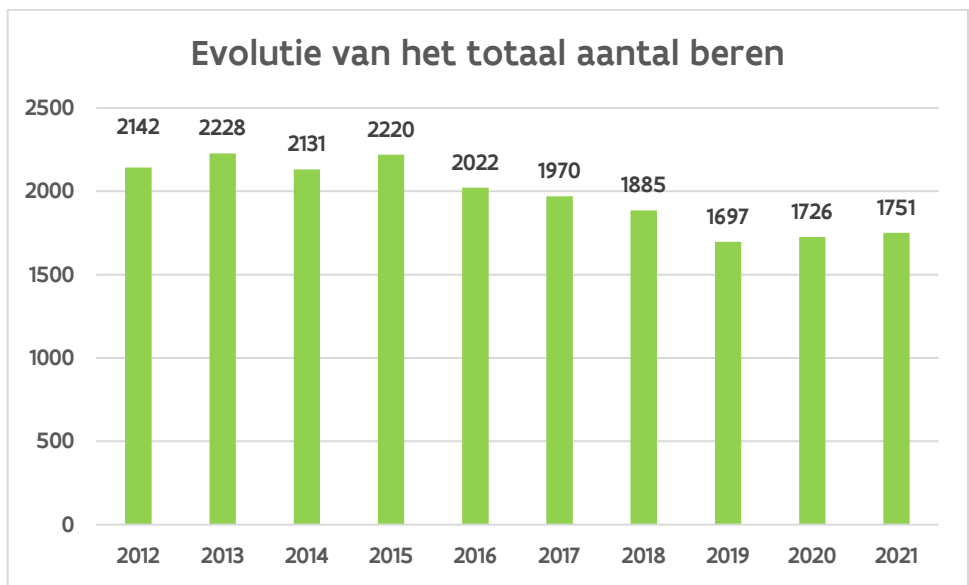
De actuele lijst van erkende win- en opslagcentra van varkenssperma is terug te vinden op <https://lv.vlaanderen.be/nl/dier/varkens/voortplantingstechnieken>.

Provincie	Aantal centra	%	Aantal beren	%
Antwerpen	5	23%	326	19%
Limburg	1	4%	113	6%
Oost-Vlaanderen	6	23%	380	22%
Vlaams-Brabant	1	4%	1	0,1%
West-Vlaanderen	12	46%	931	53%
Totaal	25	100%	1751	100%

Tabel 1: Aantal en procentuele verdeling van de actieve wincentra en beren per provincie

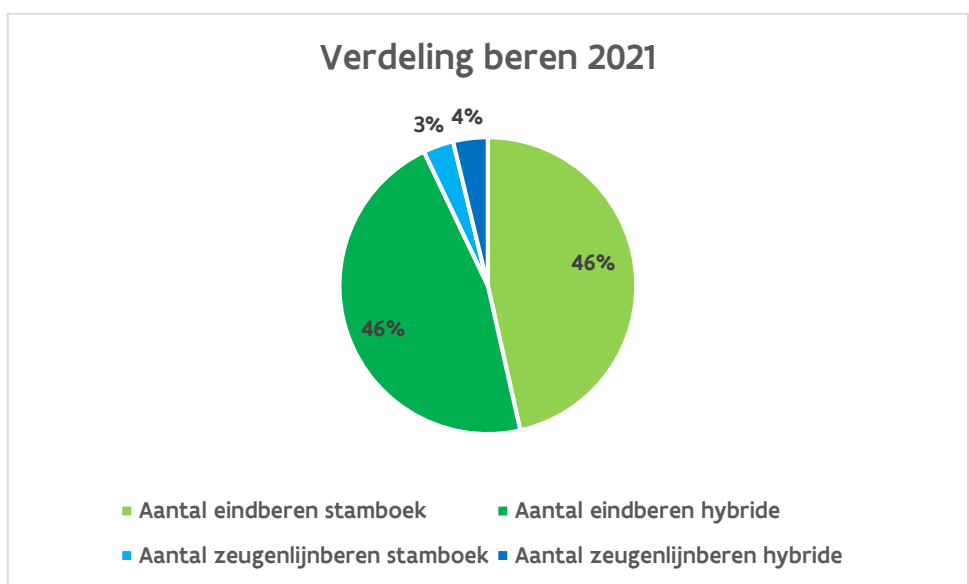
Het aantal beren op een centrum varieert voortdurend door de aankoop en opruiming van beren. Het aantal door de centra opgegeven beren op 31 december 2021 geeft bijgevolg louter een momentopname

In figuur 2 is de evolutie van het totaal aantal beren in de spermacentra voor varkens weergegeven. Er is sinds 2012 een dalende trend zichtbaar. Vanaf 2019 lijkt het aantal beren op de centra terug te stijgen, wat ook terug te zien is in 2021 met een stijging van 1,4% tegenover vorig jaar.

Figuur 2. Evolutie van het aantal beren vanaf 2012 tot 2021

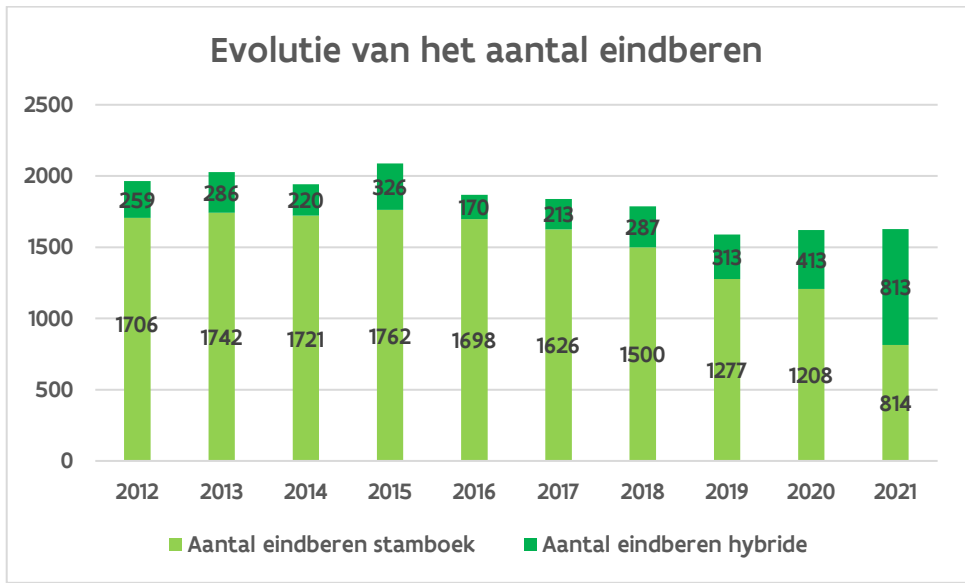
Figuur 3 geeft de verdeling van de beren volgens fokkerijtype weer van de totale berenpopulatie, uitgedrukt per fokdoel. De groep eindberen vertegenwoordigt 92% van de beren, dit betreft een daling van 2% ten opzichte van vorig jaar. Dit jaar is het aantal beren ingeschreven in een stamboek ongeveer gelijk aan het aantal beren ingeschreven in een fokregister.

Figuur 3. Verdeling van de beren (eindbeer en zeugenlijnbeer) volgens stamboek en fokregister (hybride)

3.1 AANTAL EINDBEREN

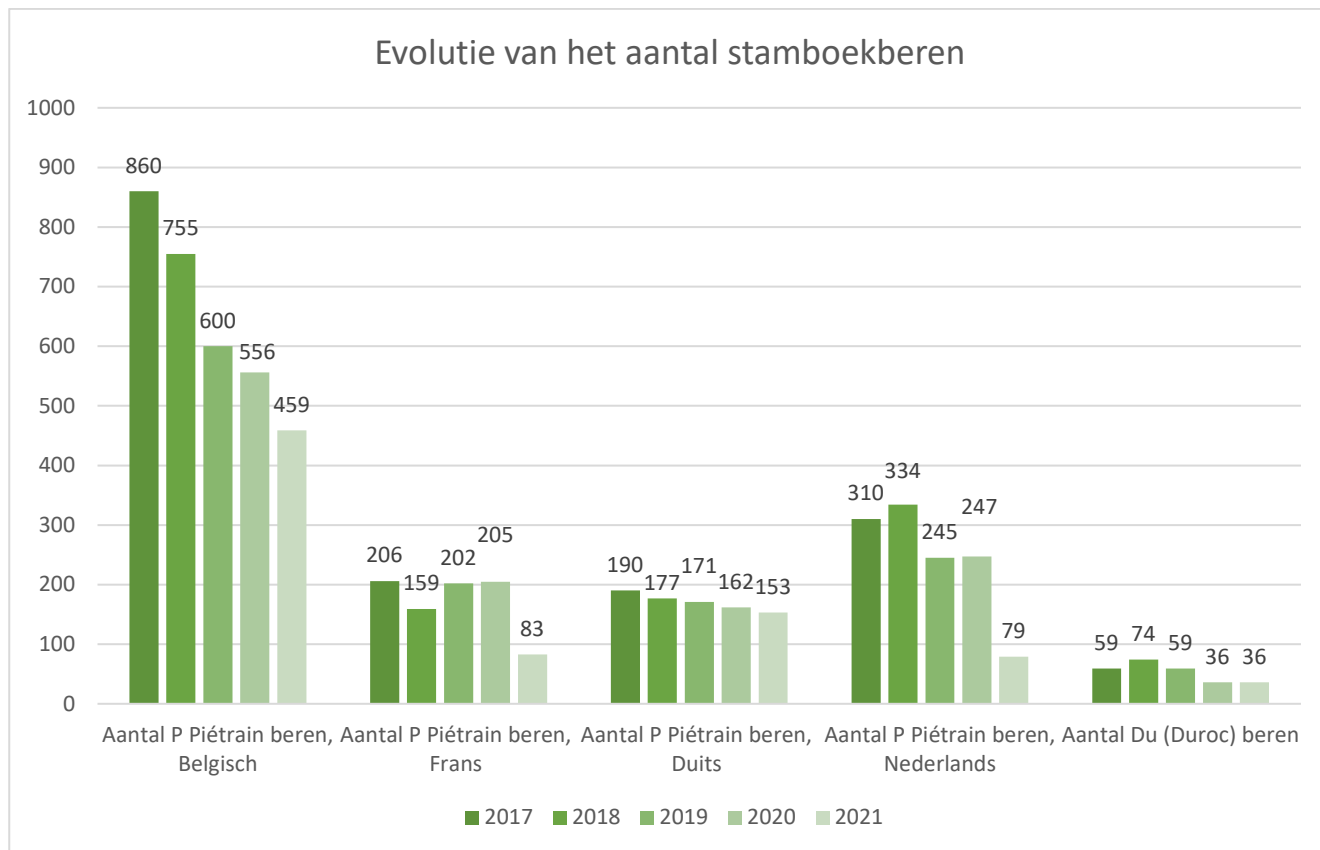
In figuur 4 ziet u het aantal eindberen, weergegeven per fokkerijtype, van 2012 tot 2021. Eind 2021 waren er in totaal 1.627 eindberen aanwezig op de spermacentra, een minimale stijging tegenover vorig jaar. Er is wel een opvallende verschuiving van het aantal stamboekberen richting het aantal hybrideberen. In 2020 was het aandeel hybrideberen slechts 25,5%, tegenover bijna 50% in 2021.

Figuur 4. Evolutie van het aantal eindberen vanaf 2012 tot 2021

De stamboek eindberen zijn voornamelijk van het ras Piétrain: 459 zijn ingeschreven bij een Belgisch stamboek (VPF of AWE), 79 bij een Nederlands stamboek (Topigs - BelPi), 153 bij een Duits stamboek en 83 bij een Frans stamboek. De eindberen van het Nederlandse stamboek (TOPIGS-BelPi) zijn van Belgische origine en werden tot begin 2015 ingeschreven in het Vlaams Varkensstamboek, de voorganger van VPF. Daarnaast zijn er nog 36 beren van het ras Duroc.

Figuur 5 geeft de evolutie weer van 2017 tot 2021 van het aantal Piétrain en Duroc beren dat ingeschreven is in een Belgisch, Frans, Duits of Nederlands stamboek. Tussen 2017 en 2021 is het aandeel Belgische Piétrain beren (tegenover het totaal aantal stamboek eindberen) gradueel afgenomen van 61,8% in 2017 naar 50,3% in 2018, 47% in 2019 en 46% in 2020. Hoewel het aantal Belgische Piétrainberen dit jaar is afgenomen, is het aandeel beren gestegen naar 52%. Echter dient rekening te worden gehouden met het feit dat het aantal stamboek eindberen dit jaar sterk is gedaald (figuur 3), waardoor er een relatief hoger aandeel wordt bekomen. Het aantal Piétrain beren dat ingeschreven is in een Frans en Nederlands stamboek is sterk gedaald, terwijl het aantal Piétrain beren ingeschreven in een Duits stamboek stabiel blijft.

Figuur 5. Evolutie van het aantal Piétrain beren ingeschreven in een Belgisch, Frans, Duits of Nederlands stamboek en het aantal Duroc-beren in de periode 2017 tot en met 2021

De 813 hybride eindberen zijn onder te verdelen in RA-SE Genetics (85 beren), PIC en BHZP (222 beren), Topigs (181 beren), Axiom/Nucleus (137), BelPi (74) en Hypor (112 beren). Daarnaast zijn er ook 2 Berkshire beren aanwezig op de spermacentra in Vlaanderen.

4 PRODUCTIE, AANKOOP EN GEBRUIK VAN DOSISSEN

In dit hoofdstuk worden eerst de globale gegevens over de productie, de aankoop en het gebruik behandeld voor alle types donorberen. Deze gegevens worden daarna afzonderlijk besproken voor de groep eindberen en de groep zeugenlijnberen.

4.1 RESULTATEN OVER ALLE BEREN

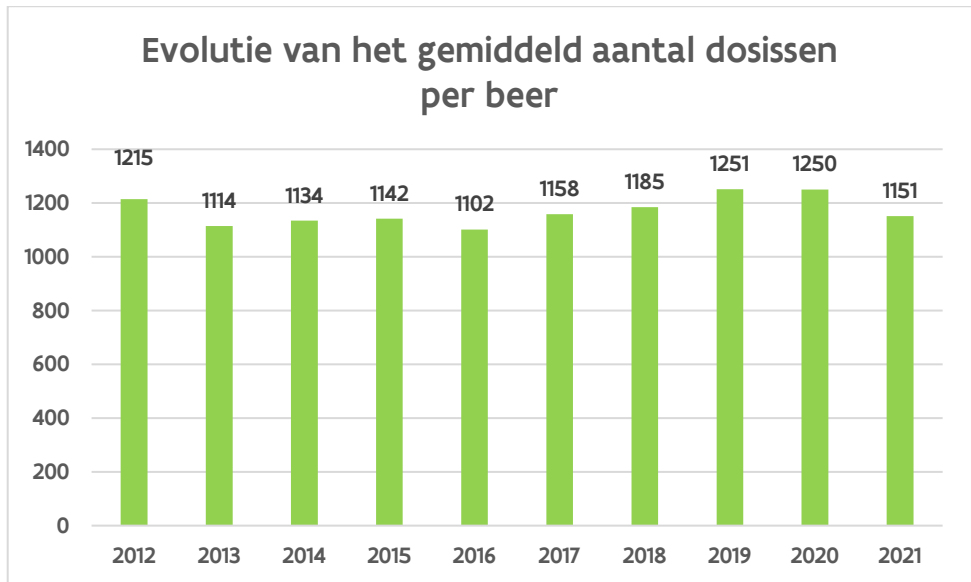
4.1.1 Productie

De cijfers in tabel 2 geven het aantal dosissen weer van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021, verdeeld volgens ras of hybride.

Naam ras of hybride	Geproduceerd	Verkoop in binnenland	Verkoop in buitenland	Gebruik op eigen bedrijf	Aankoop in buitenland
Eindberen Piétrain Belgisch	552 868	499 589	451	23 759	104
Eindberen Piétrain Frans	73 714	67 255	0	0	0
Eindberen Piétrain Nederlands	112 487	106 741	4 060	0	253
Eindberen Piétrain Duits	197 917	189 370	1 469	0	0
Eindberen Andere (Duroc, BL, andere)	32 489	23 992	1 440	0	0
Eindberen stamboek	969 475	886 947	74 20	23 759	357
Eindberen Hybriden	983 354	901 711	630	12 108	32 975
Totaal Eindberen	1 952 829	1 788 658	8 050	35 867	33 332
Zeugenlijnberen L (Large White)	11 117	4 584	516	292	36
Zeugenlijnberen C (Engels Landras)	0	0	0	0	0
Zeugenlijnberen D (Duits Landras)	4 365	2 251	590	0	0
Zeugenlijnberen I/O/E (Fins/Noors/Deens-Landras)	8 788	5 421	0	188	0
Zeugenlijnberen X/Y (Belgisch Landras stressneg.)	0	0	0	0	0
Zeugenlijnberen N (Nederlands Landras)	0	0	0	0	0
Zeugenlijnberen R (Frans Landras)	1 427	376	0	0	0
Zeugenlijnberen K (Oostenrijks Landras)	250	151	0	0	0
Zeugenlijnberen Andere landras	1 050	318	0	0	136
Zeugenlijnberen stamboek	26 997	13 101	1 106	480	172
Zeugenlijnberen Hybriden	35 004	18 779	122	1 970	27 285
Totaal zeugenlijnberen	62 001	31 880	1 228	2 450	27 457
TOTAAL	2 014 830	1 820 538	9 278	38 317	60 789

Tabel 2: Overzicht van de productie, verkoop, eigen gebruik en aankoop uit het buitenland (aantal dosissen)

Het aantal geproduceerde spermadosissen is in 2021 gedaald tegenover vorig jaar, namelijk van 2.157.482 naar 2.014.830. Met in totaal 1751 beren komt dit neer op gemiddeld 1.151 spermadosissen per jaar en per beer. In tegenstelling tot de trend van voorgaande jaren is het gemiddeld aantal spermadosissen dus gedaald, wat blijkt uit figuur 7.

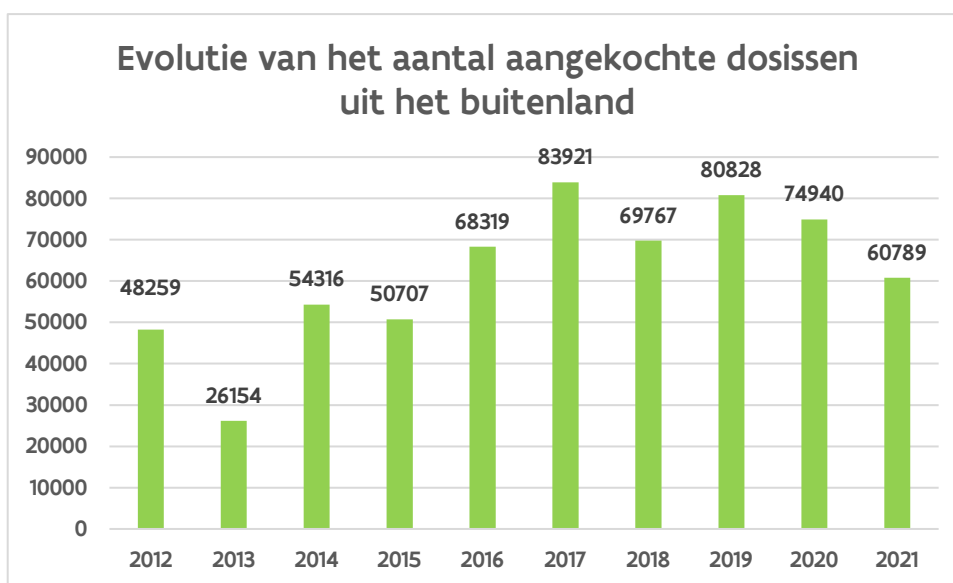
Figuur 7. Evolutie van het gemiddeld aantal dosissen geproduceerd per beer sinds 2012

4.1.2 Aankoop buitenland

Met 60.789 dosissen in het buitenland aangekocht sperma werd in 2021 een daling van 14.151 dosissen of 18,9% genoteerd ten opzichte van 2020 met een aankoop van 74.940 dosissen in het buitenland. De dalende trend van de voorbije 3 jaar zet zich dus verder.

Net zoals vorig jaar betreft het vooral sperma van PIC-eindberen en in mindere mate PIC-zeugenlijnberen, alsook van Topigs-zeugenlijnberen en Topigs-eindberen. In figuur 7 ziet u de evolutie van de door de erkende centra aangekochte dosissen sperma afkomstig uit het buitenland.

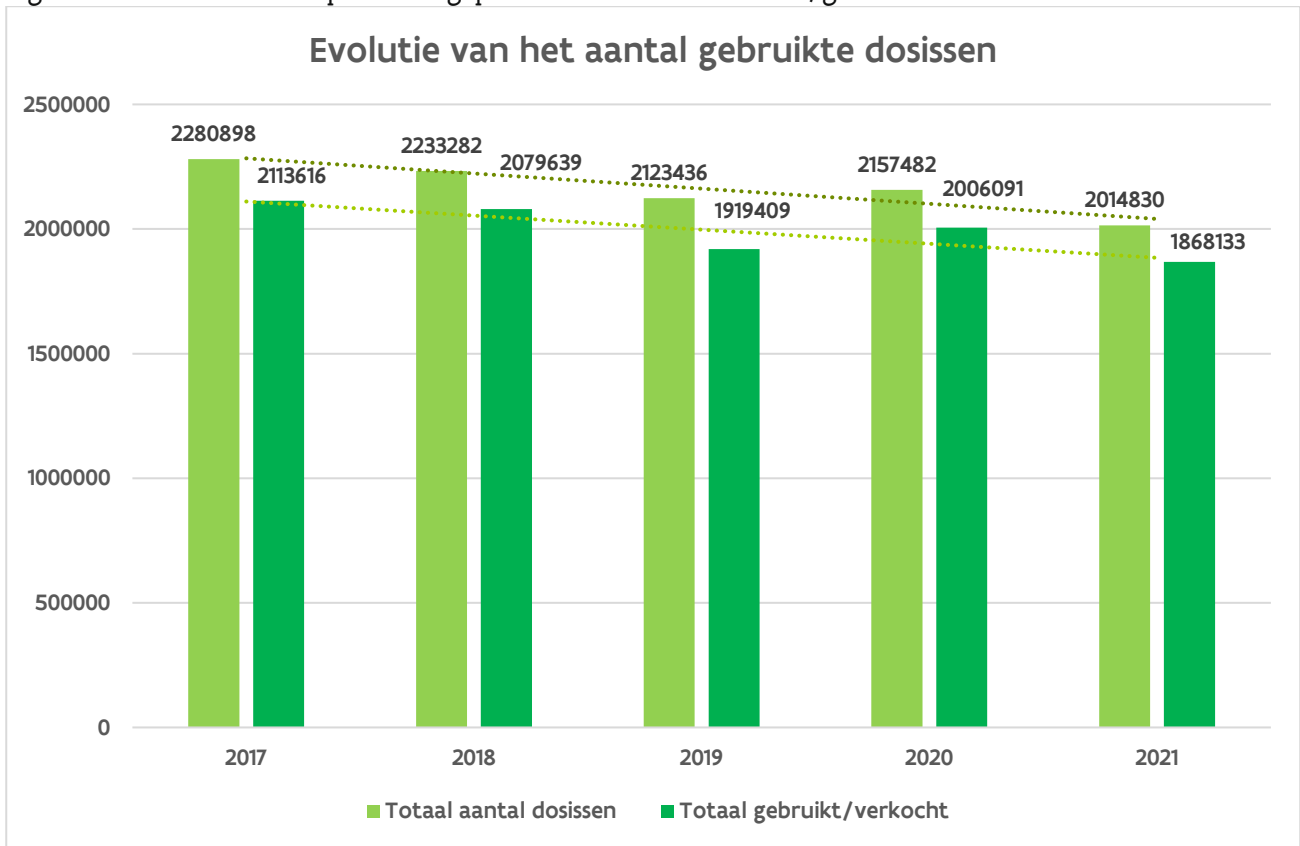

Figuur 7. Evolutie aangekochte dosissen sperma uit het buitenland van 2012 tot 2021

4.1.3 Verkoop en gebruik op eigen bedrijf

In 2021 werden 1.868.133 dosissen sperma verkocht in binnen- en buitenland of gebruikt op het eigen bedrijf.

Figuur 8 toont het verloop van de geproduceerde en verkochte/gebruikte dosissen sinds 2017.

Figuur 8. Overzicht van dosissen geproduceerd en gebruikt sperma sinds 2015

In 2021 werden dus 1.868.133 dosissen sperma verkocht of gebruikt op het eigen bedrijf, dit zijn 137.958 dosissen minder dan in 2020. Dat betekent dat het aantal verkochte en op het eigen bedrijf gebruikte dosissen varkenssperma in 2021 met 6,9% is gedaald ten opzichte van 2020.

In 2021 werden 146.697 geproduceerde dosissen sperma niet verkocht of gebruikt, wat neerkomt op een aandeel van 92,7% dosissen verkocht en gebruikt op het eigen bedrijf. Vorig jaar lag dit aandeel in dezelfde grootteorde, toen werden 93% van de geproduceerde dosissen gebruikt of verkocht.

4.2 RESULTATEN OVER DE EINDBEREN

4.2.1 Productie

Het Piétrainras was voorgaande jaren veruit de grootste leverancier van eindbeersperma. In 2021 was slechts 936.986 of 48% van de 1.952.829 geproduceerde dosissen eindbeersperma afkomstig van raszuivere Piétrain-beren. Het betreft Piétrain-beren die ingeschreven zijn in het stamboek van een Belgische, Nederlandse, Franse of Duitse stamboekvereniging.

In tabel 3 is het aantal geproduceerde dosissen P-sperma afkomstig van de groep raszuivere P-donorberen die ingeschreven zijn in het stamboek van een Belgische, Nederlandse, Franse of Duitse stamboekvereniging vergeleken met de totale productie van dosissen eindbeersperma. In de totale productie van eindberensperma zit ook de productie vervat van stamboekberen van andere rassen, voornamelijk Duroc, en van hybride donorberen. De daling van het aandeel P-sperma is voornamelijk te wijten aan het feit dat er in 2021 een verschuiving van de stamboekfokkerij richting hybridefokkerij heeft plaatsgevonden.

Jaartal	2018		2019		2020		2021	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
P BE	875 074	40,6	755 476	36,7	691 275	33,1	552 868	28,3
P FR	166 611	7,7	216 809	10,5	238 003	11,4	73 714	3,8
P DE	257 325	11,9	239 751	11,6	248 726	11,9	197 917	10,1
P NL	403 786	18,7	378 931	18,4	328 529	15,7	112 487	5,8
P totaal	1 702 796	78,9	1 590 967	77,3	1 506 533	72,2	936 986	48,0
Eindberen	2 157 693	100,0	2 058 629	100,0	2 087 670	100,0	1 952 829	100,0

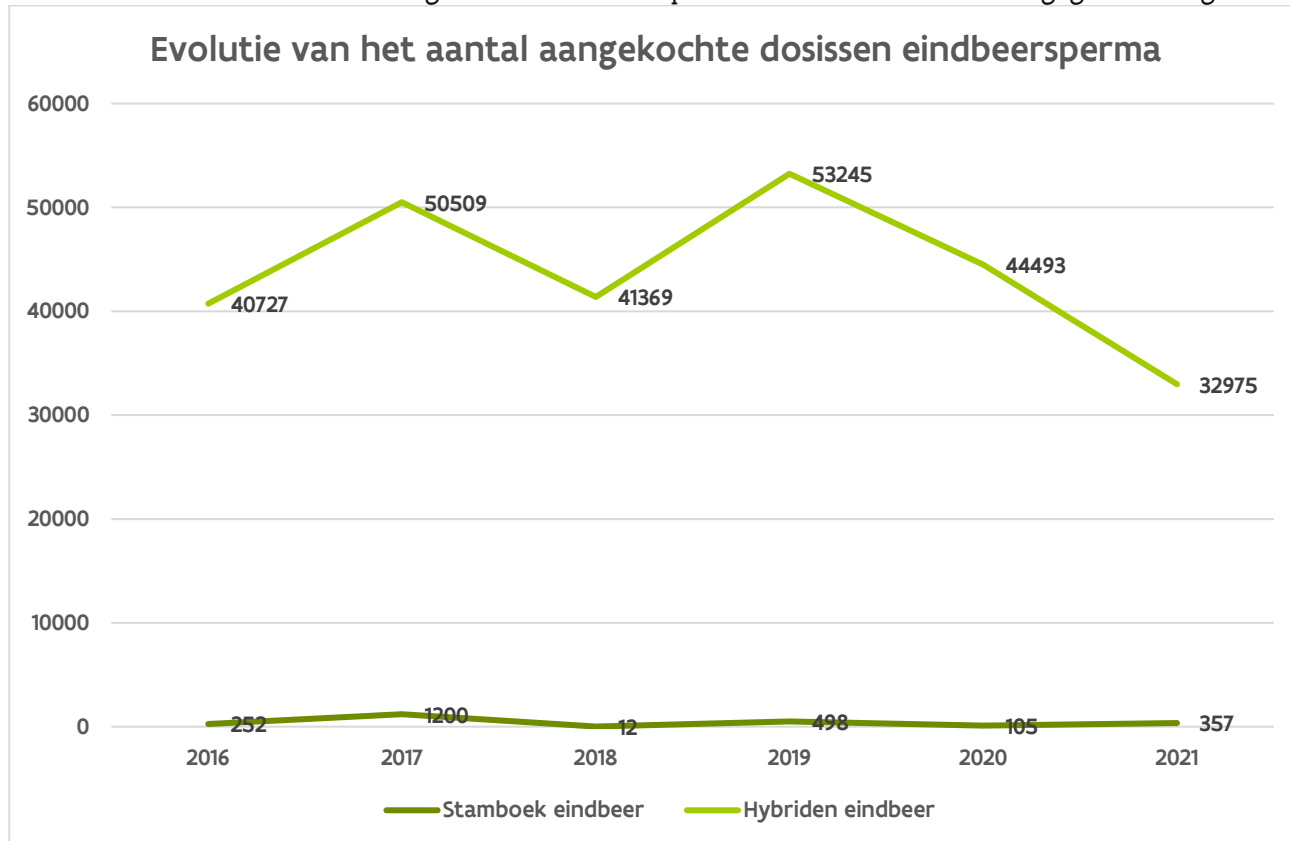
Tabel 3. Evolutie van aantal en aandeel geproduceerde dosissen P-sperma t.o.v. eindberensperma

Het aantal geproduceerde dosissen Duroc-sperma is verder afgenomen van 55.317 in 2019 naar 48.405 in 2020 en 46.391 in 2021.

4.2.2 Aankoop buitenland

In 2021 hebben de centra 33.332 dosissen sperma van eindberen aangekocht in het buitenland, dat is een daling van 11.266. De daling van de laatste drie jaar zet zich bijgevolg verder. De afname situeert zich vooral bij hybridefokkerij.

Het overzicht van het aantal aangekochte dosissen sperma van eindberen is weergegeven in figuur 10.

Figuur 10. Overzicht van dosissen in het buitenland aangekocht sperma van eindberen in de periode 2016 tot 2021

4.2.3 Verkoop en gebruik op eigen bedrijf

In tabel 4 is de evolutie van de verkoop en het gebruik op het eigen bedrijf van P-sperma van raszuivere donorberen die ingeschreven zijn in een Piétrain stamboek, net als in 4.2.1., voor 2018, 2019, 2020 en 2021 vergeleken met de globale verkoop en gebruik op het eigen bedrijf van sperma van eindberen. Het percentage gebruikt sperma ten opzichte van geproduceerd sperma is voor de verschillende types P-beren nagenoeg hetzelfde, wat voorgaande jaren ook het geval was. De verhoudingen en de vaststellingen die gemaakt zijn voor de productie zijn hierdoor ook van toepassing voor het gebruik.

Jaartal	2018		2019		2020		2021	
	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%	Aantal	%
Verkochte + gebruikte dosissen op het eigen bedrijf								
P BE	831 294	40,8	672 389	35,8	643 180	32,9	523 799	28,6
P FR	146 656	7,2	174 003	9,3	220 691	11,3	67 255	3,7
P DE	237 277	11,6	224 138	11,9	233 585	11,9	190 839	10,4
P NL	380 993	18,7	351 238	18,7	296 329	15,1	110 801	6,0
P totaal	1 596 220	78,4	1 421 768	75,7	1 393 785	71,2	892 694	48,7
Eindberen	2 036 719	100,0	1 877 171	100,0	1 956 697	100,0	1 832 575	100,0

Tabel 4. Evolutie van aantal en aandeel gebruikte dosissen P-sperma t.o.v. eindberen sperma

4.3 RESULTATEN OVER DE ZEUGENLIJNBEREN

4.3.1 Productie

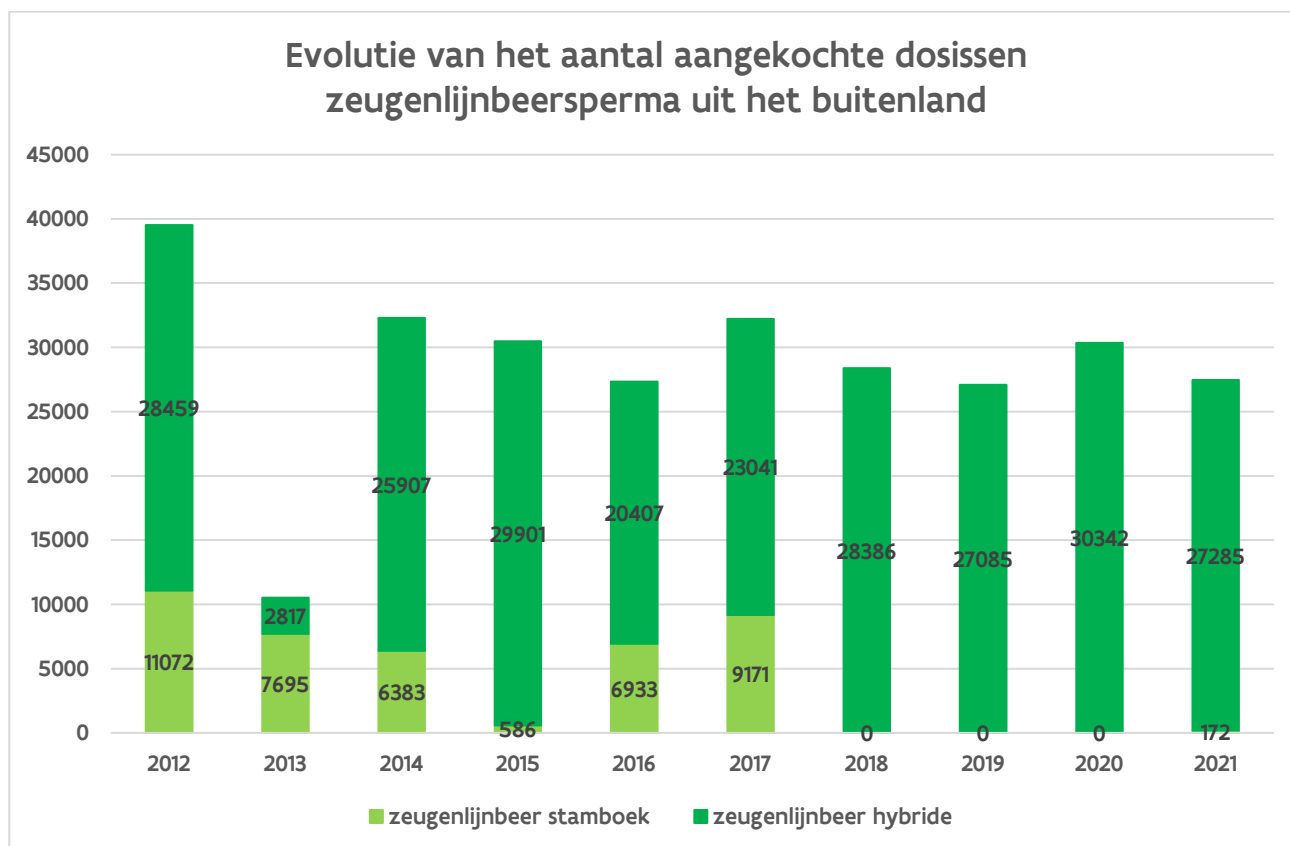
Onder 3.2 werd reeds vermeld dat het aantal zeugenlijnberen dat is ingeschreven in een stamboek daalt van 56 zeugenlijnberen in 2019 naar 48 zeugenlijnberen in 2020 en in 2021 opnieuw stijgt naar 58. Het aantal hybride zeugenlijnberen stijgt van 51 in 2019 naar 57 in 2020 en 66 in 2021. Het gaat hierbij om dus om een globale stijging van het totaal aantal zeugenlijnberen met 18%. Het aantal geproduceerde dosissen zeugenlijnsperma is daarentegen gedaald dit jaar, namelijk van 64.807 in 2019 naar 69.812 in 2020, en 62.001 in 2021. Hoewel zowel het aantal zeugenlijnberen is gestegen, werden binnen de hybridefokkerij minder dosissen geproduceerd.

De evolutie van 2012 tot 2021 van het aantal geproduceerde dosissen zeugenlijnsperma afkomstig van respectievelijk stamboek en hybride zeugenlijnberen is weergegeven in figuur 11.

4.3.2 Aankoop buitenland

Uit analyse van de cijfers blijkt dat de aankoop van dosissen sperma uit het buitenland van hybride zeugenlijnberen de laatste 4 jaar relatief stabiel blijft, op een stijging in 2020 na.

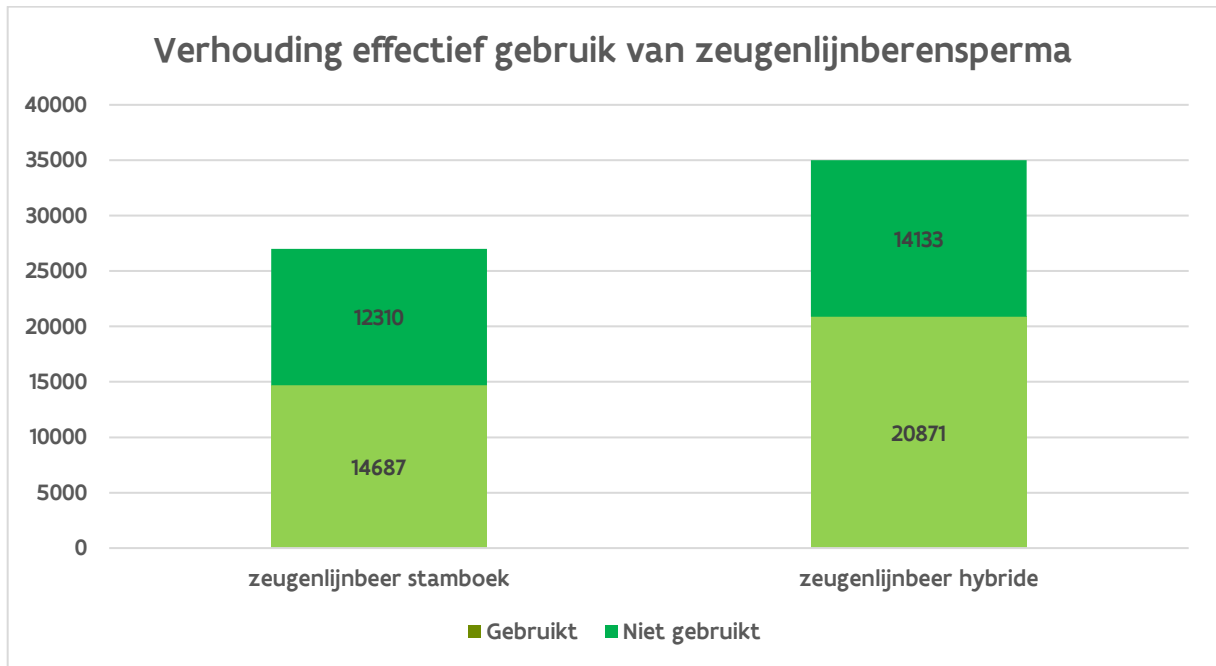
Er werden slechts 172 dosissen sperma van stamboek zeugenlijnberen aangekocht in 2021. Het overzicht van het aantal aangekochte dosissen per fokkerijtype is weergegeven in figuur 12.

Figuur 12. Evolutie van de aangekochte dosissen in het buitenland van 2011 tot 2020 van zeugenlijnberen stamboek en hybride

4.3.3 Verkoop en gebruik op eigen bedrijf

Er is een verschil tussen het aandeel effectief gebruikt (gebruikt op eigen bedrijf en verkocht in binnen- en buitenland) zeugenlijnsperma per fokkerijtype, geïllustreerd in figuur 13. Bij de stamboek zeugenlijnberen en de hybride zeugenlijnberen worden respectievelijk 54,4% en 59,6% van de geproduceerde dosissen gebruikt. Vorig jaar werden nog respectievelijk 68,2% en 72,1% van de geproduceerde dosissen gebruikt, de benuttinggraad neemt dus af.

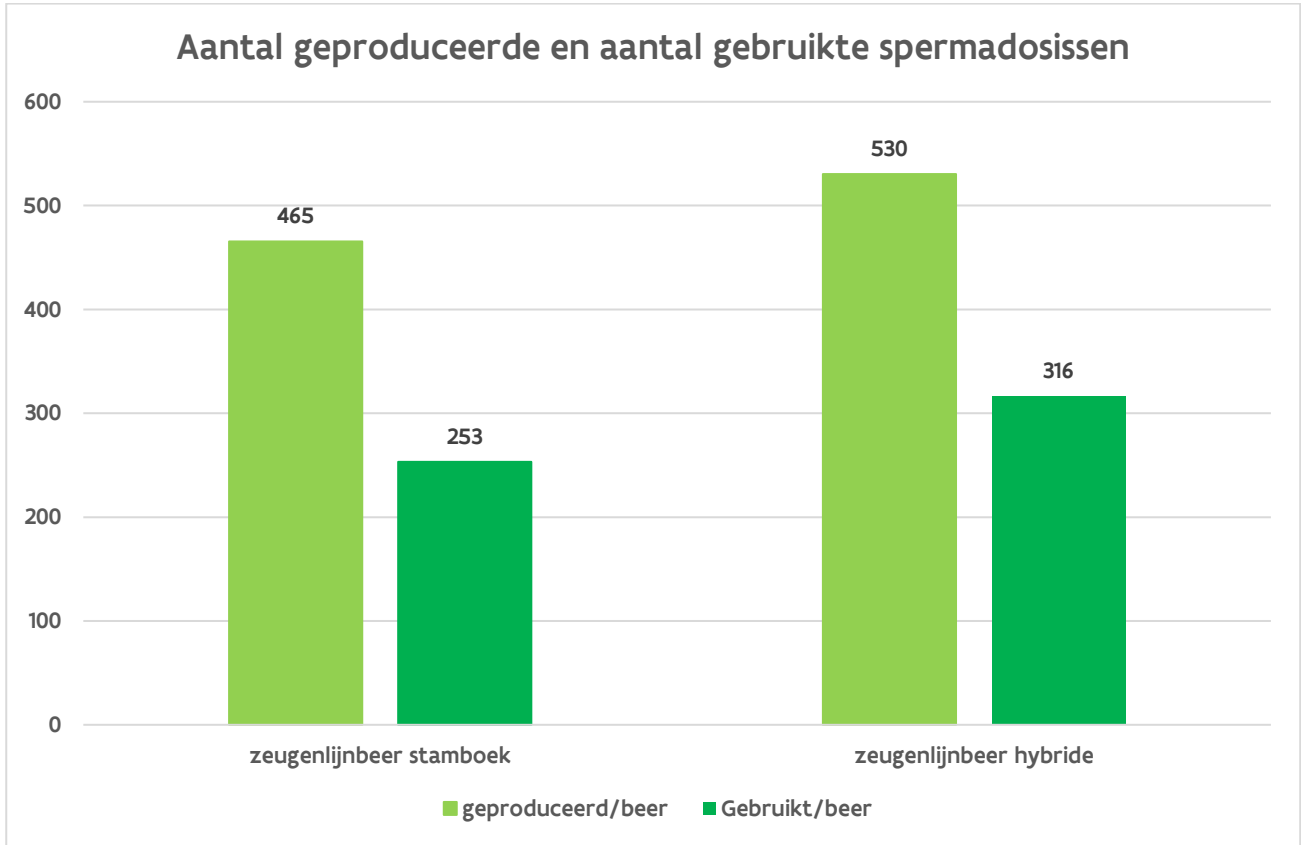

Figuur 13. Overzicht van effectief gebruik van sperma van zeugenlijnberen stamboek/hybride

Het aantal geproduceerde dosissen per hybride zeugenlijnbeer is na de stijging vorig jaar van 592 in 2019 naar 799 in 2020, dit jaar opnieuw gedaald naar 530. De productie van het gemiddelde aantal dosissen per stamboek zeugenlijnbeer is verder gedaald van 618 in 2019 naar 505 in 2020 en 465 in 2021.

Bij de zeugenlijn werden gemiddeld 253 dosissen gebruikt per stamboekbeer en 316 dosissen per hybride beer. Dit betekent een daling tegenover vorig jaar, toen werden respectievelijk gemiddeld 345 en 576 dosissen gebruikt per stamboek- en hybridebeer.

Het gemiddeld aantal geproduceerde en gebruikte dosissen per zeugenlijnbeer stamboek en hybride in 2020 is weergegeven in figuur 14.

Figuur 14. Overzicht van het gemiddeld aantal dosissen geproduceerd en gebruikt sperma per zeugenlijn beer

5 BELANG VAN SPERMACENTRA VOOR DE VLAAMSE VARKENSHOUDERIJ

De impact van de spermacentra op de Vlaamse varkenshouderij kan worden ingeschat door de hierboven vermelde resultaten te koppelen aan de statistische gegevens die voor Vlaanderen ingezameld worden via de FOD Economie en die worden gepubliceerd op de website van Statbel.

<https://statbel.fgov.be/nl/themas/landbouw-visserij/land-en-tuinbouwbedrijven#figures>

Voor dit rapport zijn de resultaten gebruikt van 2021 zoals gepubliceerd op de website van Statbel. Hiervoor worden de gegevens van Sanitel gebruikt, in combinatie met de gegevens van de landbouwenquête in november 2021.

Volgens de resultaten van 2021, waren er in het Vlaams Gewest 374.440 zeugen aanwezig. Dat is 8.301 of 2,17% minder dan het aantal zeugen in 2020 volgens de gegevens van Statbel.

Figuur 15 geeft het aantal gebruikte dosissen weer ten opzichte van het totaal aantal zeugen in Vlaanderen. Belangrijk hierbij te vermelden is dat voor deze vergelijking het aantal gebruikte dosissen wordt gedefinieerd als de som van:

- de dosissen verkocht in het binnenland;
- de dosissen gebruikt op het eigen bedrijf;
- de dosissen aangekocht in het buitenland.

Het betreft dus de dosissen die bedoeld zijn om zeugen van Vlaamse varkensbedrijven te insemineren.

6 ROL VAN HET DEPARTEMENT LANDBOUW EN VISSERIJ

De Vlaamse overheid steunt de varkenssector door:

- een vereniging te erkennen die het stamboek van raszuivere fokvarkens en een register van hybride fokvarkens bijhoudt, met name vzw Vlaamse Piétrain Fokkerij (VPF), en anderzijds een onderneming die een register van hybride fokvarkens bijhoudt, met name RA-SE Genetics NV;
- erop toe te zien dat de erkende organisaties het fokprogramma correct uitvoeren;
- subsidies te geven om het stamboek op te stellen en bij te houden, voor het prestatieonderzoek van stamboekberen in de selectiemesterijen en om hun fokwaardenschattings te berekenen. In de selectiemesterij worden de beren via afstammelingen getest op voederconversie, karkaskwaliteit, groeisnelheid en kraamstakenmerken en krijgen ze een fokwaardeschattings. De resultaten van het selectiemesterijonderzoek worden om de twee maanden gepubliceerd op de website <http://www.vlaamsepietrainfokkerij.be> en via de landbouwpers.

Het Departement Landbouw en Visserij volgt de correcte werking op van de erkende spermacentra. Sinds 2014 worden de centra opgevolgd op basis van een risico-analyse, waarbij rekening wordt gehouden met het resultaat van de opvolging van de centra de voorbije 3 jaar.

Daarbij voert het departement de volgende controles uit:

- bij de beren:
 - aanwezigheid van het zoötechnisch certificaat en overeenstemming met de identificatie in het oor;
 - toelating tot de voortplanting, fokwaardeschattings en ander prestatieonderzoek, zoals de bedrijfsprestatietoets (BPT);
- bij de opgeslagen dosissen sperma:
 - de vermeldingen op het etiket, met name de correcte identificatie van het spermacentrum en de donorbeer alsook de winningsdatum;
 - het bijhouden van een register met de datum van spermawinning, de identiteit van de donor en het aantal geproduceerde dosissen van elke spermawinning alsook een lijst over de verzending van sperma met vermelding van de datum van verzending en per donor het aantal en de ontvanger.

De centra worden erkend op basis van het Fokkerijbesluit van 17 mei 2019. Vanaf 1 november 2018 is de Fokkerijverordening (EU) 2016/1012 van toepassing. Deze verordening bevat niet alleen bepalingen over de goedkeuring van fokprogramma's voor raszuivere fokvarkens (stamboek) en hybride fokvarkens (fokregister), maar ook over de uitbreiding van het geografisch gebied naar een andere EU-lidstaat of, op Belgisch niveau, een ander Gewest.

Centra die door het FAVV erkend zijn voor de intracommunautaire handel in varkenssperma, mogen zoötechnische certificaten afleveren voor varkenssperma op voorwaarde dat de stamboekvereniging of fokkerijgroepering die het stamboek of fokregister bijhoudt waarin het donordier is ingeschreven of geregistreerd dit toestaat.

7 BESLUIT: ALGEMENE TENDENSEN

In 2021 zijn er, 25 erkende spermacentra en één spermaopslagcentrum voor varkens erkend door het Departement Landbouw en Visserij. Het grootst aantal centra, in combinatie met de grootste berenstapel, bevindt zich in West-Vlaanderen.

Eind december 2021 waren er 1.751 donorberen aanwezig op de centra, dit is 1,4% meer dan in 2020., de stijgende trend lijkt zich dus verder te zetten. Het aantal eindberen is afgetikt op 1.627 (92%), het aantal zeugenlijnberen op 124 (8%). Bij de eindberen werden 814 stamboekberen en 813 hybride beren geteld, waarmee er duidelijk een verschuiving richting hybride fokkerij lijkt ingezet. Binnen de groep eindberen stamboek is er opnieuw een substantiële afname van het aantal Belgische Piétrain-beren, van 600 in 2019 naar 556 in 2020 en 459 in 2021.

Bij de zeugenlijnberen stijgt zowel het aantal stamboekberen als het aantal hybrideberen, respectievelijk van 48 naar 58 en van 57 naar 66.

Volgens de activiteitenverslagen 2021 van de centra werden 2.014.830 dosissen geproduceerd, een daling van 6,6% ten opzichte van 2020. Het gemiddeld aantal geproduceerde dosissen per beer bedraagt 1.151 in 2021. De stijging van het aantal geproduceerde dosissen per beer die werd waargenomen sinds 2016 is de laatste twee jaar aldus niet meer waar te nemen. Met 60.789 dosissen sperma aangekocht in het buitenland werd in 2021 een daling van 14.151 dosissen of 18,9% genoteerd ten opzichte van vorig jaar. De dalende trend van de voorbij twee jaar zet zich verder. In 2021 werden 1.868.133 dosissen sperma verkocht in binnen- en buitenland of gebruikt op het eigen bedrijf. Dat zijn 137.958 dosissen minder dan in 2020 of een daling van 6,9%.

Voor de productie van fokzeugen, voornamelijk hybriden, insemineerde de zeugenhouder zijn dieren vooral met sperma van zeugenlijnberen van een hybride fokprogramma. De stijging van het aantal zeugenlijnberen hybride, van 51 in 2019 naar 57 in 2020 en naar 66 in 2021 zorgde de afgelopen jaren voor een stijging van het aantal geproduceerde dosissen van 30.191 in 2019 naar 45.564 in 2020. In 2021 is het aantal geproduceerde dosissen zeugenlijnbeersperma afkomstig van hybride fokvarkens echter gedaald naar 35.004. Ook de stijging in de aankoop van dosissen zeugenlijnsperma hybride in het buitenland daalde dit jaar van 30.342 in 2020 naar 27.285. Het aantal geproduceerde dosissen per hybride zeugenlijnbeer is na de stijging van vorig jaar naar 799 dit jaar opnieuw gedaald naar 530.

In Vlaanderen zijn naar schatting alle geboren biggen afkomstig van sperma aangeleverd uit een erkend spermacentrum. Deze schatting is gebaseerd op het aantal zeugen van de definitieve telling over 2021 en het aantal gebruikte dosissen. Het aantal gebruikte dosissen wordt hier berekend als de som van het aantal dosissen verkocht in het binnenland, gebruikt op eigen bedrijf en aangekocht in het buitenland. Gelijkaardig met het aantal zeugen dat volgens de cijfers van Statbel in 2021 met 2,17% is gedaald, vertoont het aantal gebruikte spermadosissen eveneens een daling met 4,3%. Het gemiddelde aantal 'gebruikte' dosissen per zeug per jaar bedraagt dit jaar 5,13. In 2020 en 2019 bedroeg dit respectievelijk 5,24 en 4,99.

Het Departement Landbouw en Visserij voert onaangekondigde controles uit op de correcte identificatie van dosissen sperma door de centra, de beschikbaarheid van zoötechnische certificaten voor alle aanwezige donorberen op de centra alsook het bijhouden van registers voor de winning en verzending van sperma door de centra. Deze controle blijft noodzakelijk.

De uitbaters van de spermacentra leveren aanzienlijke inspanningen om donorberen met de gewenste genetische eigenschappen aan te kopen. De in Vlaanderen erkende fokkersvereniging die het stamboek van fokvarkens bijhoudt, verzamelt gegevens over die eigenschappen bij de aangesloten fokbedrijven en stelt ze op haar website ter beschikking van de varkenshouders.

In 2017 werd bij het Instituut voor Landbouw-, Visserij- en Voedingsonderzoek (ILVO) vergelijkend prestatieonderzoek opgestart bij nakomelingen van donorberen in de wincentra. Bij dat onderzoek worden donorberen van meerdere fokkerijorganisaties getest op hun prestaties in de kraamstal en de vleesvarkensstal. De resultaten werden vanaf 2018 gepubliceerd. Op <https://testwerking.ilvo.be> kunnen varkenshouders de prestaties vergelijken van de nakomelingen van verschillende eindberen van verschillende KI-centra op een aantal kraamstalparameters, karkasresultaten, voederconversie- en groeieresultaten. Op die manier vormen de fokbedrijven, de wincentra en de organisatoren van prestatieonderzoek een essentiële schakel voor de productie van vleesvarkens met de gewenste kwaliteit.